

**2016-2017 VE 2017-2018 EĞİTİM VE ÖĞRETİM
YILLARINDA 5. SINIF TÜRKÇE DERS
KİTAPLARINDAKİ HİKÂYE EDİCİ METİNLERİN
UZUN-ÇETİNKAYA FORMÜLÜ İLE OKUNABİLİRLİK
DÜZEYLERİ/DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

Ümmü Gülsüm BOZLAK*

Öz: Bu çalışmanın amacı, 2016-2017 eğitim öğretim yılında beşinci sınıf Türkçe ders kitabında bulunan öyküleyici metinlerin Çetinkaya ve Uzun'un geliştirmiş oldukları formül ile okunabilirlik düzeylerini ölçmektir. Ders kitabındaki öyküleyici metinlerin kelime ve cümle uzunlukları esas alınarak okunabilirlik düzeyini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma betimsel niteliktedir.

Uzun ve Çetinkaya'nın geliştirmiş oldukları okunabilirlik formülü ile 2016-2017 ve 2017-2018 eğitim öğretim dönemlerinde MEB yayını olan beşinci sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan hikâye edici metinlerin okunabilirlik düzeyleri ölçülmüş ve sonuçları karşılaştırılmıştır.

Araştırma sonucunda 2016-2017 eğitim öğretim yılında kullanılan beşinci sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin okunabilirlik düzeyleri değerlendirildiğinde Uzun ve Çetinkaya'nın Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması ile bir metin (51+) bağımsız okuma, 5. 6. ve 7. sınıf grubunda değerlendirilmiş, bir metin (0 - 34) engelli düzey, 10, 11. ve 12. sınıf düzeyinde, diğerleri de (35 - 50) eğitsel okuma, 8. ve 9. sınıf düzeyinde olduğu değerlendirilmiştir. Sonuç olarak sadece bir hikâye edici metnin bağımsız okuma olduğu yani öğrenci düzeyinde olduğu görülmektedir.

2017-2018 döneminde kullanılan 5. sınıf Türkçe ders kitabında ise dört metin (51+) bağımsız okuma düzeyinde 5, 6. ve 7. sınıf grubunda, diğerlerinin ise (35 - 50) eğitsel okuma 8. ve 9. sınıf düzeyinde olduğu değerlendirilmiştir. Yani eğitimci desteğiyle konuyu kavrayabileceği düzeyde metinler daha çok bulunmaktadır.

Araştırma sonucunda 2017-2018 eğitim öğretim yılında kullanılan 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin okunabilirlik düzeylerinin sınıf seviyesine göre geçen yıla göre daha uygun hazırlandığı görülmektedir.

Türkçe için sadece kelime ve cümle uzunlukları değil aynı zamanda bilinmeyen kelimelerin de göz önünde bulundurulduğu, metinlerin özel niteliklerinin de ölçülmesini sağlayan, yeni formüller geliştirilmelidir. Hedef kitle seviyesine göre kitaplarda

Geliş tarihi: 24. 11. 2017

Kabul tarihi: 17. 12. 2017

*. Ümmü Gülsüm BOZLAK, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bölümü. gulsumbozlak@hotmail.com

hangi okunabilirlik düzeyinde metinlere yer verilmesi gerektiği belirlenmeli; okunabilirlik düzeyleri, metinlerde bulunması gereken özellikler arasına alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Ders Kitapları, Okunabilirlik, Anlaşılabilirlik, Uzun-Çetinkaya Formülü.

THE READABILITY LEVELS OF STROYTELLING TEXTS IN THE FIFTH GRADE TURKISH TEXT BOOKS WITH THE FORMULA DEVELOPED BY UZUN-ÇETINKAYA AT 2016-2017 AND 2017-2018 EDUCATION AND TRAINING PERIOD

Abstract: The aim of this study is to measure the readability levels of the storytelling texts found in the fifth grade Turkish textbook at 2016-2017 training and education year by the formulas developed by Çetinkaya and Uzun. This study is a descriptive form is to specify level of readable with the basement of word and sentence length of storytelling texts at lecture book.

The readability levels of the storytelling texts found in the fifth grade Turkish textbook published by MEB at 2016-2017 and 2017-2018 period were measured and compared with the results by the formulas developed by Çetinkaya and Uzun.

At the result of the research if the readable level of the storytelling texts of Turkish lecture book at fifth grade used at 2016-2017 training and lecture period, with the describing and specification of readable level of Turkish texts of Uzun and Çetinkaya; a text (51+) independent reading, 5.6. And a group of 7th grade, a text (0-34) for the disabled, 10th, 11th and 12th grade, Others (35-50) were considered to be on the 8th and 9th grade level of educational reading.

At a fifth grade Turkish lecture book used at 2017-2018 academic year; four text (51+) independent reading level at 5, 6, 7th class, others (35-50) Others (35-50) were considered to be on the 8th and 9th grade level of educational reading. That is, there are many texts with the level of supporter of trainer.

At the result of the research, the readable level of the storytelling texts of fifth grade at Turkish lecture book used 2017-2018 academic year seen in an appropriate way according to the past year.

For Turkish, not only word and sentence lengths but also new formulas should be developed which also take into account unknown words, and formulas should be developed to measure the specific qualities of texts. According to the target audience level, it should be determined at which level of readability texts should be included in the books; Readability levels should be included in the texts.

Key Words: Turkish textbooks, readability, intelligibility, text selection, Uzun-Çetinkaya Formula.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerin okunabilirlik oranları nasıldır? ana problemine çözüm aranmaktadır:

Bu ana problemin aşağıda ifadesini bulan alt problemlerine de çözüm aranacaktır:

1- 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerde ortalama sözcük ve tümce uzunluğu nedir?

2- 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerde okunabilirlik gücülüğü nedir?

3- Çetinkaya- Uzun'un okunabilirlik formüllerine göre 2016-2017 ile 2017-2018 eğitim öğretim dönemleri için hazırlanmış 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerde okunabilirlik düzeyleri arasında fark var mıdır?

Ana problem çerçevesinde yapılan araştırmalar incelendiğinde ders kitaplarının nasıl hazırlanması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Ancak kullanılan ders kitaplarının belirtilen hususlara ne kadar dikkat edilerek hazırlandığı maalesef aşikârdır. Türkçe ders kitapları hazırlanırken göz önünde bulundurulması gereken en önemli unsurların başında, kitaplara alınacak metinlerin niteliği ve metinlerin öğrenci düzeyine uygunluğu gelmektedir. Öğrenci düzeyine uygun metinlerin seçilmesi ile ilgili olarak Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinde (1995) “*Kullanılan kelimeler ve cümle yapıları öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.*” ifadesi yer almaktadır.

Ders kitaplarında yer alan metinlerin işlevlerini yerine getirebilmesi, dolayısıyla amacına ulaşabilmesi için bu metinlerde birçok özelliğin bulunuyor olması gerekir. Bu özellikler arasında en önemlilerden biri “okunabilirlik” tir.

Okunabilirliğin diğer özellikler içerisinde ayrı bir önem kazanması, okunabilirlik düzeyi düşük bir metnin, diğer işlevlerini de yerine getirememesinden kaynaklanmaktadır. “Okunabilirlik” ten kastedilen, okuyan tarafından metinlerin ne kadar kolay ya da güç anlaşılır olduğudur (Ateşman, 1997: 71)

Sever (2003: 17)’e göre, temel okuma-yazma becerisinin kazanılmaya başlandığı ilköğretim dönemindeki çocukların öğretimde karşılaştıkları metinler ve kitaplar, onların öğrenimlerinin ileriki aşamalarında okuma alışkanlığı edinmiş birer okur olarak yetişmelerinde önemli bir sorumluluk üstlenir.

Ders kitaplarının ve bu kitaplarda yer alan metinlerin, çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında da önemli bir yeri vardır. Okuma alışkanlığının yeterince gelişmediği toplumumuzda bireylerin kitap ya da metinle karşılaşmaları genellikle ders kitapları aracılığıyla olmaktadır (Teksan ve Günes, 2006: 459). Bu bakımdan ders kitaplarındaki metinlerin, her yönüyle kusursuz ve seviyeye uygun olması gerekir.

Çocuklar, rahatlıkla okuyabildikleri, okuduklarını anladıkları zaman başarılı olabilirler.

Güneş (2003)'e göre ders kitaplarında kullanılan cümlelerin de kısa ve basit olması okunabilirliği artırıcı olmaktadır. Okunabilirlik formülleri aslında farklı yaşlardaki çocuklara uygun metin seçiminde öğretmenlere yardımcı olmak için okul ders kitaplarını sıralamak amacı ile geliştirilmiştir (Dubay, 2004). Bu bilgiler ışığında ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin belirlenmesinin çok önemli olduğu söylenebilir.

Okunabilirlik ile anlaşılabilirlik aynı şey değildir. Anlaşılabilirlik metnin niteliği ve içeriği ile ilgilidir. Okuma eyleminden sonra anlamlandırma yani bilişsel sürecidir. Eğer bu iki özellik bir arada gerçekleşmişse etkili ve verimli bir okuma eyleminin gerçekleştiği düşünülebilir. Metindeki cümlelerin öğrenci seviyesine uygun uzunluğa sahip olması, yine tahmini olarak seviyeye uygun olarak yabancı ya da bilinmeyen kelimelerin kullanılması öğrencinin kelime hazinesini destekler nitelikte bağlamların verilmesi metnin okunabilirliğini ve anlamlandırılabilirliğini sağlayacaktır.

Okuyucunun okumasını kolay kılan özellikler: ön bilgi, okuma becerisi, ilgi, motivasyondur. Yazı puntosu gözleri, içerik ve söz dizimi beyni yormayan güzel bir olay örgüsüne sahip metinler öğrencilere keyifli bir okuma imkânı verir. Çalışmada ise sadece Uzun ve Çetinkaya'nın geliştirmiş olduğu formül ile ortalama sözcük ve cümle uzunluklarına göre hikâyeye edici metinlerin okunabilirlik düzeyleri değerlendirildi.

Ateşman (1997: 71)'a göre okunabilirlik, okuyan tarafından metinlerin kolay ya da güç anlaşılır olma durumudur. Okunabilirlik, çoğunlukla metinlerin nicel özellikleri yani cümle ve kelime uzunlukları ve bilinmeyen kelime sayısı göz önüne alınarak metnin güçlüğünü belirlemeyi amaçlar.

Metinlerin güçlük derecesinin belirlenmesi ve bu doğrultuda metinlerin düzeye uygunluğunun tespiti okunabilirliğin temel problemidir. Okuma için büyük anlam taşıyan okunabilirlik; anlaşılabilirlikle birlikte tamamen okumanın kapsamında yer almaktadırlar. Farklı sözcük, zor sözcük, yabancı sözcük, terimler, soyut ya da somut sözcükler gibi değişkenleri dikkate alan formüller Türkçeye henüz uyarlanmamıştır.

Bugüne kadar okunabilirlikle ilgili yapılan çalışmalarda metnin düzeyini belirlerken metnin içeriği, uzunluğu, yapısı, mantık örgüsü,

metinle birlikte kullanılan resimlerin etkisi, metnin öğretim programına uygunluğu, okuyucu ilgisi gibi unsurlar ölçümlerin dışında tutulmuştur (Fry, 2002: 287).

Yapılan çalışmalar ışığında denilebilir ki okunabilirlik formülleri metnin güçlüğü ile ilgili bir fikir verir. Okunabilirlik ölçüsü, metnin nitel özellikleri ile birlikte ele alınırsa ancak kesin bir sonuca ulaştırabilir (Zorbaz, 2007: 90). Geliştirilen formüllerin tek başına okunabilirliği belirleyebileceğini söylemek zordur. Çünkü okunabilirlik düzeyi, kişiye göre de değişebilir. Çünkü bilinmeyen kelimeler de okunabilirliğe etki eder ve herkesin bilmediği kelimeler de farklı olabilir. Okunabilirlik düzeyini belirlemek öğretmen ve kütüphanecilere, öğrencilere uygun kitabı belirleme konusunda fayda sağlayabilir. Okunabilirliği öğrencinin seviyesine uygun bir kitap da öğrenciyi daha başarılı ve şevkli kılar (School Renaissance Institute, 2000: 1).

Okunabilirliğin ölçülmesinde birçok değişken kullanılmıştır. Farklı sözcüklerin toplam sözcük sayısına oranı; zor sözcüklerin toplam sözcük sayısına oranı; zor sözcüklerin, yabancı sözcüklerin, sözcük türlerinin, terimlerin, soyut ya da somut sözcüklerin vb. oranı, kullanılan değişkenler arasındadır (Ateşman, 1997). Okunabilirlik ölçüsü, metnin nitel özellikleri ile birlikte ele alınırsa ancak kesin bir sonuca ulaştırabilir (Zorbaz, 2007).

Yapılan araştırmalar sonucunda çocukların yaşları ile ortalama tümce (ifade) uzunluğunun güçlü bir ilişkisinin olduğu ve yaş arttıkça ortalama tümce uzunluğunun da arttığı (Ege, Acarlar ve Gülyüz, 1998: 27) yaş ile cümle uzunluğu arasında doğru orantılı bir artış olduğu (Acarlar, Ege ve Turan, 2002: 70) tespit edilmiştir.

Bireyler tıpkı parmak izleri gibi birbirinden farklıdır. Bundan dolayı okunabilirlik formüllerinin herkes için aynı sonucu verdiği söylenemez.

Selzer (1981)'e göre de okuma oldukça bireysel bir eylemdir ve okunabilirlik formüllerinin tüm okuyucular için genelleştirilmesi doğru olmaz. Okuyucunun yetenekleri, artalan bilgisi, okuma amacı, algılama durumu ve ilgisi göz ardı edilemez (Davison, 1985). İçeriği bilmenin ve artalan bilgisinin anlama düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Şirin (2007: 54)'de "İyi çocuk kitabının dili nasıl olmalıdır?" sorusuna karşılık şöyle cevap vermektedir: "*Çocuk dilinin yapısal oluşum süreci çocukta dil, duyu ve zihinsel gelişim yanında pedagojik yönelim, algılama ve zekâ algılama düzeyine uygun olmadıkça eserin dili*

çocuk düzeyinin altında veya üstünde kalır. Çocuğa ulaşmanın biricik sözel aracı olan anlatım dilinin bilinçli kullanımı, çocuğun edebiyatla özdeşim kurmasını sağladığı oranda edebiyat, çocuk edebiyatı katına yükselebilir.”

Bu cevapta Şirin’in vurgulamak istediği, çocuğun sağlıklı bir şekilde dil gelişiminin gerçekleşmesi için onun seviyesine uygun edebî eserler yanında çevresinin de konuşma dilini en iyi şekilde kullanması gerektiği hususundadır. Çocuğun zihinsel gelişimine, pedagojik yönelimine, zekâ algılama düzeyine yani çocuğun ilgi ve seviyesine uygun metinler onun okuma sevgisi, alışkanlığı kazanması noktasında oldukça önemlidir.

“Çocuk kitaplarında ve metinlerinde aranması gereken muhteva özellikleri ana fikir, konu, kahramanlar, plân, üslup ve dildir. Çocuk kitapları çocuğa görelilik ilkesine uygun bir şekilde hazırlanırken bu sayılan öğelerin her birinin titiz bir şekilde işlenmesi gerekmektedir. Ana fikir hiçbir şüpheye yer bırakmaksızın açık ve anlaşılır olmalıdır. Konu, ana fikir ile ilişkisi sağlam ve belirgin olmalıdır. Kahramanlar az sayıda olmalıdır. Plân mümkün olduğu kadar basit olmalıdır. Üslup ve dil anlaşılır olmalıdır” (Demircan, 2006: 14).

Yalçın ve Aytaş’ın ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuduğu kitaplarla ilgili olarak *“Bu yaş grubundaki çocukların okuyacakları çocuk edebiyatı metinlerinin 700 kelimeyi aşmaması gerekir. Yalın, sade Türkçe mecazlar ve benzetmeler, bütün zaman kipleri kullanılabilir. Birleşik zamanlı fiiller de kullanılabilir.”* ifadeleri ders kitaplarında metin seçiminde göz ardı edilmemesi gereken maddelerdir.

Demircan (2006: 14) bir çocuk kitabında bulunması gereken iç-yapı (içeriksel) ölçütlerinde dil ve üslup konusunda şu özellikleri vurgulamıştır: *“Yapıtın dili sade ve açık, anlatımı sürükleyici olmalıdır. Paragraflar 3-5 cümleyi geçmemeli; sözcükler, çocuğun sözcük dağarcığını geliştirici nitelikte olmalıdır. Yapıtlarda kullanılan bilinmeyen sözcük sayısı çocuğun gelişimine uygun, çocuk dünyasıyla ilişkili, kitap yazım ve noktalama açısından kusursuz olmalıdır. Sözcükler güncel olmalı, eski sözcükler ve ses tekrarları kullanılmamalıdır. Kitap, yabancı sözcüklerden mümkün olduğunca arındırılmalı, kullanılan yabancı sözcükler ise aslına uygun yazılmalıdır. Yabancı sözcüklerin açıklamaları verilmeli, yabancı deyimler ve atasözleri Türkçeye uyarlanmalıdır. Devrik cümle kullanılmamalı, sözcükler sadece ilk anlamlarında kulla-*

nılmalıdır. Cümleler tek özne ve tek yüklemden oluşmalı, birleşik ve girişik cümle kullanılmamalıdır. Argo ve mecaz söyleyişler kullanılmamalı, edat ve bağlaçlar mümkün olduğunca az kullanılmalıdır. ”

Millî Eğitim Bakanlığı TTKB tarafından, 2006 yılında hazırlanmış olan ilköğretim Türkçe dersi öğretim programında “*okuma metinlerinde bulunması gereken özellikler*” belirtilmiştir. Bu özellikleri içerisinde metinlerin dil yapısı ile ilgili olan maddeler dikkat çekicidir:

1. maddesinde: *Metinler, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygun olmalıdır.*

7. maddesinde: *Her metin, öğrencinin söz varlığını zenginleştirecek yeni öğrenilecek söz ve söz gruplarına yer vermeli; ancak bu oran metni oluşturan kelimelerin yüzde beşini geçmemelidir” (MEB, 2006: 56).*

1.1. Programlarda Metin

Uzunlukları Bakımından Belirlenen İlkeler

1981 Programına kadar Türkçe öğretim programlarında metinlerin uzunluğu ile ilgili olarak “Seviyeye uygun uzunlukta olmalıdır” ifadesi dışında bir değerlendirme yapılmamıştır. 1981 programında anlama kazanımları bölümünde öğrencilerin hangi uzunluktaki metinleri anlamaları gerektiği hususunda şu bilgi verilmiştir:

1. Sınıf: 3–5 dakikalık bir masalı dinleyebilmek.
 2. Sınıf: 5–8 dakikalık bir masalı ve öyküyü dinleyebilmek.
 3. Sınıf: 8–10 dakikalık bir masalı ve öyküyü dinleyebilmek.
 4. Sınıf: 15–20 dakikalık bir masalı ve öyküyü dinleyebilmek, bir röportajı, bir belgesel filmi, bir çocuk filmi izleyebilmek; 150–200 doğru ve anlamlı olarak okuyabilmek.
 5. Sınıf: 20–25 dakikalık öykü ve masal bandını dinleyebilmek, bir röportajı, bir belgesel filmi bir çocuk filmi izleyebilmek; 200–300 kelimelik metinleri doğru ve anlamlı olarak okuyabilmek.
 6. Sınıf: Ortalama 150–200 kelimelik bir fikir yazısını ya da 350–400 kelimelik öykü yazısını anlamlı olarak okuyabilmek.
 7. Sınıf: Ortalama 200–300 kelimelik bir fikir yazısını ya da 400–500 kelimelik öykü yazısını anlamlı olarak okuyabilmek.
 8. Sınıf: Ortalama 250–300 kelimelik bir fikir yazısını ya da 450–550 kelimelik öykü yazısını anlamlı olarak okuyabilmek.
- 2005 (1–5. sınıflar) programında 1., 2. ve 3. sınıfta okutulacak metinlerin kısa ve bol resimli olması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca

2005 (1–5. sınıflar) ve 2006 (6–8. sınıflar) programlarında metinlerin “işlenecek süreye uygun uzunlukta” olması gerektiği belirtilmiştir.

Türkçe ders kitaplarının beklenen okunabilirlik düzeyinin, öğrencilerin sahip olduğu beceri evreninin üstünde olması gerekir. Ancak bu düzeyde olan ders kitapları onu okuyan öğrencilere bir şeyler verebilir. Bir ders kitabında bulunan metinlerde kullanılan sözcük ve cümle ortalamaları, öğrencilerin kompozisyonlarında kullandıkları sözcük ve cümle ortalamalarından yüksek olmalıdır. Böylece kitaplar, öğrencilerin dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir. (Temur, 2002: 23)

1.2. Problem Durumu

Bu çalışmada aşağıdaki ana probleme çözüm aranmaktadır:

5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerin okunabilirlik oranları nasıldır?

Bu ana problemin aşağıda ifadesini bulan alt problemlerine de çözüm aranacaktır:

1- 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerde ortalama sözcük ve tümce uzunluğu nedir?

2- 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerde okunabilirlik gücü nedir?

3- Çetinkaya- Uzun'un okunabilirlik formüllerine göre 2016-2017 ile 2017-2018 eğitim öğretim dönemleri için hazırlanmış 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerde okunabilirlik düzeyleri arasında fark var mıdır?

1.3. Amaç

Araştırmada MEB'in izni ile ders kitabı olarak 2016-2017 ile 2017-2018 eğitim öğretim dönemleri için öğrencilere sunulan MEB yayını olan 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan hikâye edici metinlerin Uzun ve Çetinkaya'nın geliştirmiş olduğu okunabilirlik formülüyle değerlendirilerek okunabilirlik seviyelerinin tespiti ve düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

1.4. Önemi

Ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyleri öğrenci seviyesine uygun olması; öğrencinin metinleri kolaylıkla yani yorulmadan okuması, anlamasını, anlamlandırmasını sağlayacaktır. Şekil ve içerik yönünden öğrencinin zorlanmadan okuyup anlamlandığı me-

tinler çocuklarda okuma sevgisi ve alışkanlığının yerleşmesini kolaylaştıracaktır. 2016- 2017 ve 2017-2018 eğitim öğretim dönemlerinde okullarda kullanılan 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan hikâye edici metinlerin okunabilirlik düzeyleri, öğrencilerin seviyesine uygun olup olmadığı, Uzun-Çetinkaya okunabilirlik formülüne göre değerlendirildi. Ayrıca çalışmadaki amaçlardan biri de ders kitaplarının okunabilirlik unsuru göz önünde bulundurularak hazırlanmasına katkıda bulunmaktır. Bunun sonucunda ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmasında daha da etkili olmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerde okunabilirlik sayıları ve güçlük dereceleri metnin zorluğuyla ilgili tahminde bulunulması ile sınırlı kalmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada kullanılan okunabilirlik formülleri seslem, sözcük ve tümce saymaya dayanmıştır. Anlaşılabilirlik ise kapsam dışındadır. Çıkartmalı okunabilirlik işlemi ise uygulanamamıştır.

2. Okunabilirlik Düzeyleriyle İlgili Yapılan Çalışmalar

1. Türkçe Metinlerin Okunabilirlik

Düzeylerini Sınıflandırmaya Yönelik Çalışmalar

Mert'in 2013 yılında Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin sözcük ve tümce uzunluklarını, okunabilirlik ve eğitim düzeylerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada; Türkçe ders kitaplarındaki 52 öyküleyici ve bilgilendirici metnin okunabilirlik puanlarını Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülü'ne bağlı kalarak hesaplanmış ve elde edilen okunabilirlik puanları ile bu metinlerin eğitim düzeyleri belirlenmiştir. Çalışma sonucunda bilgilendirici ve öyküleyici metinlerin okunabilirlik puanları ve eğitim düzeyleri ilişkisinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bilgilendirici metinler, ulaşılmak istenen okurun yaş düzeyini, göz ardı ederek seçilirken, öyküleyici metinlerin bilgilendirici metinlere oranla ulaşılmak istenen çocuk okurun eğitim düzeylerine daha uygun oldukları gözlemlenmiştir. Bilgilendirici metinlerin % 82.75'i, öyküleyici metinlerin % 39.14'ü okunabilirlik puanları ile eğitim düzeyleri arasında uyumsuzluk belirlenmiştir. Okunabilirlik puanları ile eğitim düzeyleri uyumlu olan metinler ise bilgilendirici metinlerde % 17.25, öyküleyici metinlerde % 60.86 oranındadır. Bu veriler ışığında

Türkçe ders kitaplarındaki bilgilendirici ve öyküleyici metinlerin çocuk okurun yaş ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak seçilmediğinin görüldüğü belirtilmiştir.

Uzun ve Çetinkaya'nın 2010 yılında yapmış olduğu çalışmada *Türkçe Metinlerin Okunabilirlik Düzeylerinin Tanımlanması ve Sınıflandırılması* çalışmasında geliştirmiş oldukları okunabilirlik formülünü uygulamışlardır. Bu çalışmada, Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modeli niteliğinde olan araştırmanın örneklemini 32 Türkçe bilgilendirici metin oluşturmaktadır. Örneklem grubunda yer alan metinler ilköğretim 5. sınıftan başlayarak 12. sınıfa kadar olan tüm eğitim basamaklarından otuzar kişilik gruplara çıkartmalı okunabilirlik işlemi tekniği kullanılarak uygulanmıştır. Evrenini bilgilendirici metinlerin oluşturduğu çalışmada, ortalama sözcük uzunluğu, ortalama tümce uzunluğu, çok heceli sözcük oranı ve tekrarlanan sözcük gövde oranı değişkenlerinin metinlerin okunabilirliğiyle ilişkisi Pearson Korelasyon analiziyle belirlenmiştir.

Uzun ve Çetinkaya'nın geliştirmiş oldukları metinlerin okunabilirlik düzeyini belirleyen formül denklemi şu şekildedir:

$$OP = 118,823 - 25,987 \times OSU - 0,971 \times OTU$$

OP= Okunabilirlik Puanı

OTU= Ortalama tümce uzunluğu

OSU= Ortalama sözcük uzunluğu

Uzun ve Çetinkaya'nın Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması: engelli düzey, eğitsel okuma, bağımsız okuma şeklindedir.

Tablo 1. Okunabilirlik Puanı Okunabilirlik Düzeyi Eğitim Düzeyi

0 - 34	Engelli Düzey	10. 11. ve 12. Sınıf
35 - 50	Eğitsel Okuma	8. ve 9. Sınıf
51 +	Bağımsız Okuma	5,6. ve 7. Sınıf

Uzun ve Çetinkaya'nın Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılmasında okunabilirlik düzeyi, engelli düzey, eğitsel okuma, bağımsız okuma tanımları da aşağıda belirtildiği şekildedir:

Okunabilirlik Düzeyi (Readability Level): Okunabilirlik düzeyi kavramı, okurun metni anlamak için gereksinim duyduğu eğitsel düzeyi tanımlamak için kullanılır.

Bağımsız Okuma Düzeyi (Independent Reading Level): Okurun, herhangi bir yardım olmaksızın metni işleyebileceği ve anlamlandırabileceği düzeydir.

Eğitsel Okuma Düzeyi (Instructional Reading Level): Okurun, bir eğitimcinin yardımıyla metni işleyebileceği ve anlamlandırabileceği düzeydir.

Engelli Okuma Düzeyi (Frustration Reading Level): Okurun, bilişsel düzeyinin üstünde, eğitimci yardımı olmasına karşın metni işleyemeyeceği ve anlamlandıramayacağı düzeydir.

Solmaz'ın 2009 yılında yapmış olduğu araştırmada, *İlköğretim 4. ve 5. sınıf düzeylerindeki Türkçe metinlerde tümce uzunluğu, sözcük uzunluğu ve sözcük hazinelerinin kullanım sıklığı değişkenleri ile metinlerin okunabilirliği arasındaki ilişki düzeyi ve yönünün belirlenmesi amaçlanmaktadır*. Çalışma grubu olarak 4. sınıf ve 5. sınıf öğrencilerinden beşer kişi olmak üzere toplam 10 öğrencinin yer aldığı çalışmanın örneklemini, 4. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen 15 metin ve 5. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen 15 metin olmak üzere toplam 30 metin oluşturmaktadır. Uygulama için seçilen metinlerin okunabilirlik puanlarını elde etmek için 10 öğrenciden metinleri okumalarının ve her metnin sonunda bulunan konu ile ilgili beşer soruyu yanıtlamalarının istendiği belirtilmektedir. Bu yolla oluşturulan her metin için ortalama okunabilirlik puanı ile daha önce sözü edilen bağımsız değişkenlerin okunabilirlik puanını yordama düzeylerini yapılan doğrusal regresyon çözümlemesi ile saptama yoluna gidildiği belirtilmektedir.

Demir (2008), *“İlköğretim yedinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tespit edilmesine yönelik bir değerlendirme”* adlı çalışmasında, Flesch'in Ateşman tarafından Türkçeye uyarlanan formülü kullanılarak araştırmada yer alan metinlerin okunabilirlik düzeyinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın bulgularından elde edilen veriler sonucunda, metinlerin okunabilirlik düzeyinin “çok kolay” olduğu belirtilmektedir.

Zorbaz (2007), *“Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme”* adlı çalışmasında Ateşman'ın Türkçe metinler için Flesch'ten uyarladığı, sözcük ve tümce uzunluğunu temel alan formülünü kullanarak ders kitaplarına alınan masalların öğrencilerin yaşlarına ve eğitim düzeylerine uygunluğunun betimlenmesini amaçlamaktadır. Araştırma-

dan elde edilen veriler sonucunda, ilköğretim Türkçe ders kitaplarındaki masalların sözcük uzunluğu bakımından sınıflara göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark göstermediği belirtilmektedir. Bununla birlikte, sözü geçen araştırmanın sonuçlarında 4. sınıftaki metinlerin 3. sınıftaki metinlere oranla daha kolay okunabilir olduğu öne sürülmektedir. Araştırmada öne sürülen diğer bir sonuç ise, ders kitaplarına alınan masalların tümce uzunluğu bakımından öğrencilerin yaşlarına ve eğitim düzeylerine göre değişmediği ve bu yönüyle öğrencileri geliştirici bir özellik göstermediğidir.

Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu (2007), *İlköğretim altıncı sınıflarda okutulan ders kitaplarında bulunan kırk altı metnin okunabilirliğini*, sözcük ve tümce uzunluğu değişkenlerini çözümleyerek belirleme yoluna gitmişlerdir. Sözü geçen araştırmada yer alan metinlerin okunabilirlik düzeyinin belirlenmesinde Flesch'in Ateşman tarafından Türkçeye uyarlanan formülünün kullanıldığı görülmektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre evreni oluşturan metinlerin okunabilirlik düzeylerinin zorluk derecesi bakımından farklılaştığı belirtilmektedir. Diğer taraftan, hikâye edici metin türlerinde, ortalama sözcük ve tümce uzunluğunun, bilgilendirici metinlere oranla daha kısa olduğu belirtilmektedir. Diğer bir deyişle, araştırmaya konu olan bilgilendirici metinlerin okunabilirlik sayısalalarının öyküleyici metinlere oranla daha yüksek olduğu belirtilmektedir.

Tekbıyık “*Lise Fizik 1 Ders Kitabının Okunabilirliği ve Hedef Yaş Düzeyine Uygunluğu*” (2006) adlı çalışmasında, Fog testi kullanarak, bir ders kitabında bulunması gereken temel özellikler olarak okunabilirlik ve hedef yaş düzeyine uygunluk işaret edilmektedir. Bu nedenle de, bu çalışmada lise 1 ders kitabının okunabilirliği ve hedef yaş grubuna uygunluğu araştırılmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, lise 1 ders kitabının okunabilirlik düzeyinin, hedef yaş düzeyine oranla daha yüksek olduğu öne sürülmekte ve bu durumun öğrencilerin okuma ve anlamlandırma sürecini olumsuz yönde etkilediği yargısına varılmaktadır.

Budak (2005) da çalışmasında Fransızca'yı temel alarak Gunning Fog Index'in geçerliliğini test etmiş ve Sönmez'in geliştirdiği formülle Gunning Fog Index'i karşılaştırmıştır. Bezirci ve Yılmaz (2010) “Türkçe için yeni bir okunabilirlik ölçütü önerisi” başlıklı çalışmalarında İngilizce için tanımlanmış olan en çok kullanılan okunabilirlik ölçütlerinin Türkçe için uygunlukları ve uyarlanabilirlikleri incelenmiş ve

Türkçenin karakteristik özellikleri incelenerek Türkçe için yeni bir okunabilirlik ölçütü formülü önermişlerdir. Özcan (2011) “6.-7. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabının Okunabilirliği ve Hedef Yaş Düzeyine Uygunluğu: Fransa Örneği” başlıklı çalışmada, yurt dışında verilmekte olan Türkçe ve Türk Kültürü derslerinde kullanılan kitapların öğretmen ile öğrenci arasında nitelikli bir iletişim aracı olup olmadığını tartışmaya açar ve 6.-7. sınıflara okutulmakta olan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının okunabilir olmaktan uzak olduğunu ortaya koyar. Çalışmada okunabilirlik ölçümünde Fog ve Cloze testleri kullanılmıştır.

Temur (2002) çalışmada, İlköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerle, bu kitapları okuyan öğrencilere ait kompozisyonları Ateşman (1997) tarafından geliştirilen okunabilirlik formülünü uygulayarak elde edilen veriler yoluyla okunabilirlik açısından karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Araştırma bulgularına göre, ders kitaplarındaki metinlerin ortalama okunabilirlik değerinin öğrenci kompozisyonlarından yüksek olduğu ancak bu değer anlamlı olmadığı belirtilmektedir.

Güneş “Çocuk Kitaplarının Okunabilirlik Ölçütleri Açısından İncelenmesi” (2000) adlı çalışmada, okumanın bilgi edinme yollarının en üstünü olduğunu ve bu becerinin kazanılmasında okuma eğitiminin büyük rolü olduğunu vurgulamaktadır. Güneş araştırmasında, Türkiye’de yayımlanan ve MEB onaylı 52 çocuk kitabı üzerinde okunabilirlik formülleri uygulayarak, bu kitapları okunabilirlik açısından değerlendirmiştir. Araştırma bulgularına göre, kitapların tam olarak hangi yaş kitlesine uygun olduğu belirtilmiş ve okunabilirlik formüllerinin uygulanmasından sonra 40 kitabın 12 ve daha üstü yaş grubuna, 12 kitabın da 6-12 yaş arası çocuklara yönelik olduğu sonucuna varılmıştır.

Ders kitaplarının okunabilirliğinin belirlenmesine yönelik ilk çalışma Kaya (1998)’dir. Çalışmada ikişer ilköğretim 4. ve 5. sınıf iş eğitimi ders kitabı, Gunning Fog Index’e göre okunabilirlik açısından incelenmiş ve kitaplar arasında okunabilirlik yönüyle anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Gunning Fog Index’in güvenilirliğinin Türkçe üzerinde test edildiği Sönmez’in (2003) araştırmasında, formülün tutarlı bir sonuç vermediği anlaşılmıştır.

Türkçe ders kitaplarına yönelik Kaya (1998), Temur (2002), Tekbıyık (2006), Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu (2007), Zorbaz (2007), Demir (2008) tarafından yapılan çalışmalar yapılmıştır.

Ateşman'ın çalışması, alan yazınında Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerini sınıflandırmaya yönelik ilk çalışma olma özelliğine ve önemine sahiptir. Ateşman'ın 1997 yılında Flesch'in okunabilirlik formülünü Türkçeye uyarlamasıyla birlikte başlayan Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeyini değerlendirmeye yönelik çalışmalar özetlenmiştir. Bu çalışmaların bir kısmında Ateşman'ın Flesch'ten uyarlayarak geliştirdiği formül kullanılırken bir kısım çalışmada da İngilizce için geliştirilmiş formüllerin Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeyini değerlendirmeye yönelik kullanıldığı görülmektedir. *Dilsel özellikler bakımından Türkçe ile İngilizcenin farklı özellikler sergiledikleri düşünüldüğünde, yukarıda sözü geçen çalışmalarda İngilizce için geliştirilmiş formüllerin kullanılmış olması, sonuçların geçerliliğini sorgulanır kılmaktadır (Uzun-Çetinkaya, 2010: 65).*

Ateşman'ın Flesch'ten uyarladığı formülden çıkan 0 ile 100 arasındaki değer metnin güçlüğü hakkında bilgi vermektedir. *Bir metinden seçilen 100 kelimelik bir kesitte, kelimelerin ve cümlelerin uzunluğu belirlenir. Kelimelerin uzunluğunu belirlemek için toplam hece sayısı, toplam kelime sayısına bölünür. Cümlelerin uzunluğu ise toplam kelime sayısı, toplam cümle sayısına bölünerek tespit edilir.*

Araştırmanın verilerinden yola çıkılarak elde edilen bulgular şu şekilde özetlenmektedir: Okunabilirlik puanı ile ortalama sözcük uzunluğu arasında negatif yönde ($r = -0.129$) bir ilişki olduğu fakat yüksek düzeyde bir ilişki olmadığı, okunabilirlik puanı ile ortalama tümce uzunluğu arasında negatif yönde ($r = -0.329$) bir ilişki olduğu fakat yüksek düzeyde bir ilişkinin olmadığı, okunabilirlik puanı ile sözcük grubu arasında pozitif yönde ($r = 0.407$) bir ilişki olduğu fakat yüksek düzeyde bir ilişkinin olmadığı belirtilmektedir (Uzun-Çetinkaya, 2010: 65).

Ateşman tarafından Türkçe için kelime ve cümle uzunluğunu temel alan ve metinden seçilen yüz kelimelik bir bölümde uygulanabilen aşağıdaki okunabilirlik formülü ve sınıflandırması geliştirilmiştir:

$$\text{Okunabilirlik Sayısı} = 198,825 - 40,175 \times X1 - 2,610 \times X2$$

X1= Hece olarak ortalama kelime uzunluğu

X2= Kelime olarak ortalama cümle uzunluğu

Tablo 2. Ateşman Okunabilirlik Formülünde Türkçe Metinlerin Okunabilirlik Sayılarına Göre Sınıflandırılması.

Ateşman Tarafından Geliştirilen Okunabilirlik Arahkları Okunabilirlik Derecesi	Okunabilirlik Puanı
Çok Kolay	90-100
Kolay	70-89

Orta Güçlükte	50-69
Zor	30-49
Çok Zor	1-29

2.2. Bugüne Kadar Çeşitli Ülkelerde Geliştirilen Okunabilirlik Formülleri ve Türkçe İçin Geliştirilen Formüller

Okunabilirlik formülleri, metnin yapısal özelliklerinden yola çıkılarak metinleri okuma zorluklarına veya kolaylıklarına göre tanımlamayı ve sınıflandırmayı amaçlayan kestirim araçlarıdır.

Dale-Chall Formülü, Flesch Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülü, Powers-Sumner-Kearl Okunabilirlik Formülü, SMOG Okunabilirlik Formülü, Gunning Zorluk Göstergesi, Fry Grafik Okunabilirlik Formülü, Coleman Okunabilirlik Formülleri, Bormuth Ortalama Çıkartma Formülü şeklinde sıralanır.

a. Dale-Chall Formülü: Edgar Dale ve Jeanne S. Chall tarafından geliştirilmiş olan bu formül cümle uzunluğu ve zor (bilinmeyen) kelime sayısı yoluyla metnin güçlüğüne belirlemeyi amaçlar (Jacqueline, 1992: 3).

b. Gunning Fog Index: Robert Gunning'ın geliştirdiği formül üç ve daha fazla heceli kelimeler ve cümlelerde kullanılan ortalama kelime sayısına dayalı bir formüldür (Temur, 2003: 175).

c. Fry Okunabilirlik Grafiği: Bir metinden baştan 100, ortadan 100 ve sondan 100 kelime olmak üzere seçilen üç bölümdeki cümle ve kelime sayıları ve bunların belirlenen grafikteki yerlerinin bulunmasıyla sınıf düzeyine uygun metin seçimini sağlamayı amaçlayan bir çalışmadır (Temur,2003: 176–177).

ç. Flesch-Kincaid Formülü: Cümle başına düşen kelime ve kelime başına düşen hece sayısına dayalı bir formüldür (Temur, 2003: 175–176).

d. Raygor Formülü: Bu okunabilirlik formülünde metnin ya da kitabın başından, ortasından ve sonundan yüzer kelimelik bölümler seçilir. Seçilen bölümlerdeki cümleler, altı ve daha fazla heceli kelimeler sayılır ve Raygor grafiği ile karşılaştırılarak metnin okunabilirliği hakkında çıkarımlarda bulunulur (Cooter ve Flynt, 1996: 57).

e. Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen formül: Ateşman, “Türkçe Okunabilirliğin Ölçülmesi” (1997) adlı çalışmasında, “tümce uzunluğu” ve “sözcük uzunluğu” değişkenlerini temel alarak Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerini tanımlama ve sınıflandırmaya yönelik bir formül geliştirme yoluna gitmiştir. Flesch'in

“okuma kolaylığı” diye adlandırılan formülü İngilizce ve Türkçe yapı yapısal ayrılıklardan yola çıkılarak Türkçeye uyarlamıştır. Ateşman’ın çalışması, alan yazınında Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerini sınıflandırmaya yönelik ilk çalışma olma özelliğine ve önemine sahiptir.

Ateşman'ın formülünün oluşturulmasına temel oluşturan istatistiksel çözümlerden söz edilmemektedir. Diğer taraftan, Flesch'in sözü geçen formülünde temel aldığı değişkenlerin Türkçe metinlerin okunabilirliği ile olan ilişkisel eşliği veya etki katsayısı, evrenin bütününe ne oranda etkilediği konularına çalışmada yer verilmemektedir. (Çetinkaya, 2010: 58- 61).

f. Uzun ve Çetinkaya Tarafından Geliştirilmiş Olan Okunabilirlik Formülü:

Geliştirilen formül için izlenmesi gereken süreç şu şekilde ifade edilir:

aa. Sözcükleri Sayın

Boşlukla aralanmış, sayılar, yazı birimler, semboller ve yazı birim kümeleri sözcük olarak kabul edilir. Birleştirme çizgisiyle ayrılmış sözcükler ve kısaltmalar sözcük olarak kabul edilir. Örneğin;

- Gel-git
- O.T.U

bb. Tümceleri Sayın

Dil bilgisel olarak diğer tümce veya tümleçten bağımsız olduğu düşünülen her birim tümce olarak kabul edilir. Nokta (.), soru işareti (?), açıklama noktası (:) ve iki parantez () bitirilmiş bir tümce olarak kabul edilir.

cc. Heceleri Sayın

Seslettiğiniz biçimiyle heceleri sayın. Örneğin;

Gel 1 hece

Gelsin 2 hece

Gidelim 3 hece olarak kabul edilir. Semboller ve şekiller sesletildikleri biçimiyle sayılır. Örneğin;

Cm 4 hece

1918 7 hece olarak kabul edilir.

çç. Ortalama Tümce Uzunluğunu Bulun

Ortalama tümce uzunluğunu bulmak için toplam sözcük sayısını tümce sayısına bölün.

$OTU = \frac{\text{Toplam sözcük sayısı}}{\text{bölü toplam tümce sayısı}}$

dd. Ortalama Sözcük Uzunluğunu Bulun

Ortalama sözcük uzunluğunu bulmak için toplam hece sayısını toplam sözcük sayısına bölün. $OSU = \text{Toplam hece sayısı} \div \text{toplam sözcük sayısı}$ dır.

ee. Formülü Hesaplayın

Aşağıda yer alan okunabilirlik formülü denklemini içindeki yerlerine yukarıda yer alan işlem basamaklarını gerçekleştirerek elde ettiğiniz ortalama tümce uzunluğu ve ortalama sözcük uzunluğu değerlerini giriniz. Metinlerin okunabilirlik düzeyini belirleyen formül denkleminin şu şekildedir:

$$OP = 118,823 - 25,987 \times OSU - 0,971 \times OTU$$

OP = Okunabilirlik Puanı

OTU = Ortalama tümce uzunluğu

OSU = Ortalama sözcük uzunluğu

Yukarıda yer alan işlem basamaklarının uygulanması sonucu araştırmanın örnekleminde yer alan 14 hikâye edici metnin ortalama tümce uzunluğu ve ortalama sözcük uzunluğu değerleri formül denkleminde yerine konularak değerlendirilmiştir.

Türkçe dersi, genellikle metin üzerinde çalışma zorunluluğu olan ve metinlerin önemli bir öğretim malzemesi olarak kullanıldığı bir derstir. Bu sebeple Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

3. Yöntem

5. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin okunabilirlik düzeylerini betimsel-tarama yöntemiyle belirlemeyi amaçlayan bir çalışmadır.

Betimsel araştırmaların kullanılmasının esas amacı, bu araştırma şeklinin verilen bir durumu olabildiğince nesnel ve isabetli bir şekilde verebilmesidir (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013: 22).

Çalışmada, Uzun ve Çetinkaya'nın geliştirmiş olduğu okunabilirlik formülü uygulanarak 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin okunabilirlik düzeyi tespit edilmiştir.

5. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin okunabilirliğini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada hece, kelime ve cümleler

sayılmıştır. Hece, kelime ve cümle sayıları, Uzun ve Çetinkaya'nın geliştirmiş olduğu formüle yerleştirilmesi sonucunda metinlerin okunabilirlik düzeyleri, tespit edilmiştir.

İngilizce için geliştirilen formüllerin doğrudan Türkçe metinlere uygulanması okunabilirlik düzeyleri açısından doğru sonuçlara ulaştırılmaz. Çetinkaya'nın da (2010: 65) belirttiği gibi farklı özelliklere sahip iki dile ait metinlerde aynı formülü kullanmak geçerli sayılmaz.

3.1. Araştırmanın Modeli

5. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin okunabilirliğini tahmin etmeyi amaçlayan bu çalışmanın modeli var olan bir durumu betimlemede kullanılan "tarama-betimleme modeli"dir (Okur, A. Arı, G. Ersoyul, F. ve Okur, E. K. 2013:70).

Tarama modelinde araştırmaya konu olarak seçilen durum veya kavram içinde bulunduğu koşullar içerisinde objektif olarak saptanmaya çalışılır (Karasar, 2005).

3.2. Veri Kaynağı

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca onaylanmış ve MEB'e bağlı okullarda ders kitabı olarak okutulan 2016-2017 ve 2017-2018 eğitim öğretim dönemlerinde 5. Sınıf Türkçe ders kitapları bu çalışmanın veri kaynağını oluşturmaktadır. 2016 yılında hazırlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan 14 hikâye edici metin ve 2017 yılında hazırlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan 20 hikâye edici metin oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi

MEB'e bağlı okullarda MEB yayını olan 2016-2017 ve 2017-2018 eğitim öğretim döneminde kullanılan 5. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan 14+20 hikâye edici metin incelenmiştir. Hikâye edici metinlerin hece, kelime ve tümce sayısı hesaplanmış, Uzun ve Çetinkaya'nın geliştirmiş olduğu okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik puanı hesaplanmıştır. Hazırlanmış olan 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan hikâye edici metinlerin Uzun ve Çetinkaya'nın geliştirmiş olduğu okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik puanları ve seviyeleri karşılaştırılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Tablo 3. 2016-2017 Yılında MEB Yayını Olan ile Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Hikâye Edici Metinlerin Hece, Kelime ve Tümce Sayıları

Hikâye Edici Metin Adı		Cümle Sayısı	Kelime Sayısı	Hece Sayısı
1	Padişahın Kulakçıbaşısı	114	876	2499
2	Ödevsiz Gezegen	62	455	1172
3	Dük Oldu Hödük	173	1207	3065
4	İstiklal Marşı	46	432	1127
5	Tren Rayları	132	776	2449
6	Ben Bir Küçük Kili-mim	50	511	1237
7	Atasözü Sevgisi	140	761	1988
8	Yelkovan Kuşlarının Efsanesi	40	348	880
9	Sabır Sularında	69	417	1033
10	Osman Cemal Bey'in Nar Hakkı	129	567	1392
11	Sahibini Arayan Ke-man	110	943	2150
12	Babaannemin Soğan-ları	146	963	2644
13	Balık Adamlar	110	593	1511
14	Parbat Dağının Esrarı	88	589	1736

Tablo 4. 2017-2018 yılında MEB Yayını Olan ile Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Hikâye Edici Metinlerin Hece, Kelime ve Tümce Sayıları

Hikâye Edici Metin Adı		Cümle Sayısı	Kelime Sayısı	Hece Sayısı
1	Oyuncak	84	556	1420
2	Alis Harikalar Diyarında	160	1451	3560
3	Güneşin Uyuduğu Yer	61	332	887
4	Bilmeyen Var Mı?	113	608	1303
5	Küçük Ağa	107	1012	2584
6	Güvercin	79	505	1332
7	Püf Noktası	17	197	519
8	Bir Dahiyile Konuş-mak	36	461	1247
9	Jules Verne'den (Jul Vern) Geleceğe Dair	23	355	855

10	Forsa	93	400	996
11	Çocuk Doğru Söyledi	112	809	2167
12	Bir Sıcak Çorbada Anadolu	30	256	585
13	Okuma Kitaplarım	41	305	869
14	Anadolunun Cirit Oyunları	56	578	1447
15	Hasta	98	613	1437
16	Mürekkep Balığının Diş Ağrısı	39	213	535
17	Reçete	44	379	1033
18	Kar Tanesinin Sertveni	170	835	2197
19	Keramet Kavukta Mı?	21	115	258
20	Ben Bir Çınar Ağacıydım	86	505	1409

Tablo 5. 2016-2017 Eğitim Öğretim Döneminde kullanılan 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Hikâye Edici Metinlerin Ortalama Sözcük Uzunlukları (OS), Ortalama Cümle Uzunlukları (OCU), Okunabilirlik Puanları (OP) ve Okunabilirlik Düzeyleri, (U-Ç OB) Uzun ve Çetinkaya' ya Göre Okunabilirlik Düzeyleri

Hikâye Edici Metinler	Sıra No	Hikâye Edici Metnin Adı	OSU	OTU	OP	U-Ç OB Düzeyi
	1	Padişahın Kulakçībasısı	2,852	7,684	37,246	Eğitsel
	2	Ödevsiz Gezegen	2,575	7,338	44,781	Eğitsel
	3	Dük Oldu Hödük	2,539	6,976	46,068	Eğitsel
	4	İstiklâl Marşı	2,608	9,391	41,930	Eğitsel
	5	Tren Rayları	3,155	5,878	31,126	Engelli
	6	Ben Bir Küçük Kili-mim	2,420	10,22	46,010	Eğitsel
	7	Atasözü Sevgisi	2,612	5,435	45,667	Eğitsel
	8	Yelkovan Kuşlarının Efsanesi	2,528	8,7	44,680	Eğitsel
	9	Sabır Sularında	2,477	6,043	48,585	Eğitsel
10	Osman Cemal Bey'in Nar Hakkı	2,455	4,395	50,757	Eğitsel	

	11	Sahibini Arayan Ke- man	2,279	8,572	51,275	Bağımsız
	12	Babaannemin Soğan- ları	2,745	6,595	41,084	Eğitsel
	13	Balık Adamlar	2,548	5,390	47,374	Eğitsel
	14	Parbat Dağının Esrarı	2,947	6,693	35,740	Eğitsel

Tablo 6. 2017-2018 Eğitim Öğretim Döneminde kullanılan 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Hikâye Edici Metinlerin Ortalama Sözcük Uzunlukları (OS), Ortalama Cümle Uzunlukları (OCU), Okunabilirlik Puanları (OP) ve Okunabilirlik Düzeyleri, (U-Ç OB) Uzun ve Çetinkaya' ya Göre Okunabilirlik Düzeyleri

Hikâye Edici Metinler	Sıra No	Hikâye Edici Metnin Adı	OSU	OTU	OP	U-Ç OB Düzeyi
	1	Oyuncak	2.55	6.61	46.137	Eğitsel
	2	Alis Harikalar Diyarında	2.45	9.06	46.35	Eğitsel
	3	Güneşin Uyuduğu Yer	2.67	5.44	44.15	Eğitsel
	4	Bilmeyen Var Mı?	2.14	5.38	57.98	Bağımsız
	5	Küçük Ağa	2.55	9.45	43.38	Eğitsel
	6	Güvercin	2.63	6.39	44.27	Eğitsel
	7	Püf Noktası	2.63	11.58	39.23	Eğitsel
	8	Bir Dahiyile Konuşmak	2.70	12.80	36.22	Eğitsel
	9	Jules Verne'den (Jul Vern) Geleceğe Dair	2.40	15.43	41.47	Eğitsel
	10	Forsa	2.49	4.30	49.94	Eğitsel
	11	Çocuk Doğru Söyledi	2.67	7.22	42.42	Eğitsel
	12	Bir Sıcak Çorbada Anadolu	2.28	8.53	51.29	Bağımsız
	13	Okuma Kitaplarım	2.84	7.43	37.80	Eğitsel
	14	Anadolunun Cirit Oyunları	2.50	10.32	43.83	Eğitsel
	15	Hasta	2.34	6.25	51.94	Bağımsız
	16	Mürekkep Balığının Diş Ağrısı	2.51	5.46	48.29	Eğitsel
17	Reçete	2.72	8.61	39.77	Eğitsel	

18	Kar Tanesinin Serüveni	2.63	4.91	45.70	Eğitsel
19	Keramet Kavukta Mı?	2.24	5.47	55.30	Bağımsız
20	Ben Bir Çınar Ağacıydım	2.79	5.87	40.61	Eğitsel

5. Sonuç ve Öneriler

5.1. Sonuç

Uzun ve Çetinkaya'nın geliştirmiş olduğu formül ile 2016-2017 eğitim öğretim yılında kullanılan 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin okunabilirlik düzeyleri değerlendirildiğinde ortalama sözcük uzunluğu 2.624, ortalama tümce uzunluğu ise 7.093 olarak hesaplanmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında kullanılan 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin okunabilirlik düzeyleri değerlendirildiğinde ise ortalama sözcük uzunluğunun 2.53, ortalama tümce uzunluğunun ise 7.82 olduğu değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda 2016-2017 eğitim öğretim yılında kullanılan 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin okunabilirlik düzeyleri değerlendirildiğinde Uzun ve Çetinkaya'nın Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması ile bir metin (51+) bağımsız okuma, 5.,6. ve 7. sınıf grubunda değerlendirilmiş, bir metin (0 - 34) engelli düzey, 10., 11. ve 12. sınıf düzeyinde, diğerleri de (35 – 50) eğitsel okuma, 8. ve 9. sınıf düzeyinde olduğu değerlendirilmiştir. Sonuç olarak sadece bir hikâye edici metin bağımsız okuma olduğu yani öğrenci düzeyinde olduğu görülmektedir.

2017-2018 döneminde kullanılan 5. sınıf Türkçe ders kitabında ise dört metin (51+) bağımsız okuma, 5.,6. ve 7. sınıf grubunda, diğerlerinin ise (35 – 50) eğitsel okuma, 8. ve 9. sınıf düzeyinde olduğu değerlendirilmiştir.

Çetinkaya- Uzun'un okunabilirlik formüllerine göre 2016-2017 ile 2017-2018 eğitim öğretim dönemleri için hazırlanmış 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerde okunabilirlik düzeyleri arasında 2016 yılında basılan kitapta bir metin bağımsız okuma düzeyindeyken 2017 yılında yayınlanan kitapta ise dört metin bağımsız okuma düzeyinde, diğerleri ise eğitsel okuma düzeyindedir. 2016 yılındaki kitapta bir metin engelli düzeyde diğerleri ise eğitsel okuma düzeyindedir.

Araştırma sonucunda 2017-2018 eğitim öğretim yılında kullanılan 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki hikâye edici metinlerin okunabilirlik düzeylerinin sınıf seviyesine göre uygun olmamakla beraber geçen yıla göre daha iyi hazırlandığı görülmektedir.

5.2. Öneriler

İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırabilmek için öncelikle Türkçe ders kitaplarındaki metin seçiminin onların seviye ve ilgisine göre hazırlanması gerekmektedir. Ders kitaplarındaki metinlerle belki de okumayı sevecekler ve adım adım okuma alışkanlığı kazanacaklar. Seviyesinin üzerindeki metinleri anlamakta zorlanan birinin zevkle kitap okuyacağından söz edilmesi mümkün değildir.

Türkçe için sadece kelime ve cümle uzunlukları değil aynı zamanda metinlerin nitel özelliklerini de göz önünde bulunduran formüller geliştirilmelidir. Metnin türü ile okunabilirliği arasındaki ilişkiye de dikkat edilmelidir. Hedef kitle seviyesine ve ilgisine göre ders kitaplarında hangi okunabilirlik düzeyinde metinlere yer verilmesi gerektiği belirlenmelidir. Okunabilirlik düzeyleri, metinlerde bulunması gereken özellikler arasına alınmalıdır. Öğretim programlarında yer alan ders kitaplarında yer alan metinlerin özellikleri ve öğrenci seviyesine ve ilgisine yönelik metin türlerinin seçilmesi sağlanmalıdır. Öğrencilerin gözlerini ve beynini yormadan, onları okumaktan bıktırmadan, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak metinler ders kitaplarına alınmalıdır. Ayrıca, metinlerin nitel özelliklerini göz önünde bulunduran okunabilirlik formülleriyle ilgili yabancı yayınlar da Türkçeye aktarılmalıdır.

Okunabilirlikle ilgili yapılan çalışmalarda metnin düzeyini belirlerken metnin içeriği, uzunluğu, yapısı, mantık örgüsü, metinle birlikte kullanılan resimlerin etkisi, metnin öğretim programına uygunluğu, okuyucu ilgisi, zor sözcük, yabancı sözcük, terimler, soyut ya da somut sözcükler, öğrencinin sahip olduğu yeterlilikler, pedagojik açıdan ilgi alanları gibi unsurlar ölçümlerin dışında tutulmamalıdır.

Türkçe öğretiminde kelime hazinesi sorunu özenle dikkat edilmesi gereken konuların başında yer almaktadır. İlköğretim ikinci kademe öğrencileri, dilin etkili biçimde kullanılmaya başlandığı, dil konusunda alışkanlıkların kazanıldığı, hassasiyetlerin oluşturulduğu, kelime hazinesinin genişletildiği ve sürekli geliştirildiği bir dönemdedir. Öğrencilerin bu dönem içerisinde kelime hazinelerini geliştirmeleri

günlük hayatında edindiği yaşantıların zenginliğine bağlı olmakla birlikte, özellikle de okul yaşantılarının zenginliğine bağlıdır. Ders kitaplarına alınacak metinlerde okunabilirliği etkileyecek en önemli unsur bilinmeyen kelimeler sorunudur. Türkçe ders kitaplarının hazırlanmasına çok daha fazla özen gösterilmesi bu açıdan oldukça yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acarlar, F., Ege, P. ve Turan, F. (2002); Türk Çocuklarında Üst Dil Becerilerinin Gelişimi ve Okuma ile İlişkisi. *Türk Psikolojisi Dergisi*, 50: 63-73.
- Ateşman, E. (1997); Türkçede Okunabilirliğin Ölçülmesi. *A.Ü.TÖMER Dil Dergisi*, 58: 171-174.
- Bedir, G. ve Demir, S. (2006); *İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının İçerik, Dil ve Anlatım, Değerlendirme Ölçütleri Bakımından İncelenmesi*. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı, 2: 214-223.
- Coleman, E.B. (1965); *On Understanding Prose: Some Determiners of Its Complexity*. NSF Final Report GB-2604. Washington, D.C.: National Science Foundation.
- Çeçen, M. A. Çiftçi, Ö. (2007); *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi*. Millî Eğitim, 39-49.
- Çetinkaya, G. (2010); *Türkçe Metinlerin Okunabilirlik Düzeylerinin Tanımlanması ve Sınıflandırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiftçi, Ö. Çeçen, M.A. ve Melanlıoğlu, D. (2007); Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Açısından Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22: 206-219.
- Davison, A. (1984); Readability Formulas and Comprehension. In G.G. Duffy, L.R. Roehler ve J. Mason (Eds). *Comprehension Instructions: 128-143*. NY: Longman.
- Demir, T. (2008); *İlköğretim Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Düzeylerinin Tespit Edilmesine Yönelik Bir Değerlendirme*, 17. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sakarya: 301-310.
- Demircan, C. (2006); Tübitak Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1): 12-25.
- Demirel, Ö./K. Kiroğlu, (Editörler). (2005); *Eğitim Ders Kitapları*. Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi. Ankara: Öğreti Yayınları, 1-11.
- Demirel, Ö. (1996); *Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Dökmen, Ü., Dökmen, Z.Y. (1988); *İlkokul kitaplarındaki dilin ve Türkçeyi kullanma becerisinin psikolojik bir yaklaşımla değerlendirilmesi*. Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı 1-3 Ekim 1986, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 53-70.

- Dubay, William H. (2004); *The Principles of Readability*, <http://www.impact-information.com>.
- Durukan, E. (2014); Metinlerin Okunabilirlik Düzeyleri ile Öğrencilerin Okuma Becerileri Arasındaki İlişki. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(3): 68-76.
- Fry, E. B., J. E. Kress, ve D. L. Fountoukidis. (1993); *The Reading Teacher's Book of Lists*: Third Edition. West Nyack, NY: The Center for Applied Research in Education.
- Göğüş, B. (1978); *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Güneş, F. (2002); *Çocuk Kitaplarının Okunabilirlik İncelenmesi*. Ankara: Ocak Yayıncılık.
- Güneş, F. (2000); *Çocuk kitaplarında okunabilirlik ilkeleri. Yaşadıkça eğitim*. Ankara: Ocak Yayıncılık, 67, 35-40.
- Okur, A. ve Arı, G. (2013); 6,7,8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirliği. *Elementary Education Online*, 12(1): 202-226.
- Okur, A. Arı, G. Ersoyul. F. Okur, E.K. (2013); 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirliği. *Sakarya University Journal of Education*, 65-79.
- Özbay, M. ve Çeçen, M.A. (2012); Türkçe Ders Kitaplarında (6-8) Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*. 1 (1): 67-76.
- Özdemir, S. (2016); Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Öyküleyici ve Bilgilendirici Metinlerin Okunabilirlik Durumu. *The Journal of Limitless Educational Research*, 33-46.
- Karasar, N. (2005); *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım.
- Karatay, H., Bolat, K. K. ve Güngör, H. (2013); Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik ve Anlaşılabilirliği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (6): 603-623.
- Kavcar, C. Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1995); *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kavcar, C. Oğuzkan F. ve Sever S. (1995); *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kılıç, D. (2005); Ders Kitabının Öğretimdeki Yeri. Demirel, Ö. ve Kıroğlu, K. (Editörler). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Pegem A. Yayınları. 37-53.
- Kırkılıç, A ve Akyol, H (2005); *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık. 15 (48): 165-194.
- MEB. (14.01.2013); Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği. <http://ttkb.meb.gov.tr/mevzuat/derskitayon>. htp.
- MEB. (2006); *İlköğretim Türkçe Dersi 6, 7, 8. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2006); *İlköğretim Türkçe Dersi (6-8.Sınıf) Taslak Ders Kitaplarını İnceleme ve Değerlendirme Ölçütleri*. Ankara.
- MEB. (2006); *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara.
- MEB. (2006); *Türkçe Öğretim Programı (6-8.Sınıflar)*. Ankara.
- MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2006); *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6.7.8.Sınıflar)*. Ankara: MEB.
- MEB. (2005); *Türkçe Öğretim Programı (1-5.Sınıflar)*. Ankara.

- Sever, S. (2003); *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sezgin, G. (2000); *İlköğretim Okullarının Altıncı Sınıfları İçin Yazılan Türkçe Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Solmaz, Ebru (2009); *İlköğretim 4.ve 5. Sınıf Düzeylerindeki Türkçe Metinlerde Cümle Uzunluğu, Kelime Uzunluğu ve Kelime Hazinesinin Okunabilirlik Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şirin, M.R. (2016); *Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Kapı Yayınları*.
- Tekbıyık, A. (2006); Lise fizik 1 Ders Kitabının Okunabilirliği ve Hedef Yaş Düzeyine Uygunluğu. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 14: 441-446.
- Temizkan, M. (2009); *Metin Türlerine Göre Okuma Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Temizyürek, F. (2010); Türkiye'de Okuma Seferberliği Çerçevesinde Seçilen Kitapların Kelime-Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Açısından İncelenmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları, Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı*, 27: 645-654.
- Temur, T. (2003); Okunabilirlik (readability) kavramı. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. 13: 169-172.
- Temur, T. (2002); *İlköğretim 5.Sınıf Ders Kitaplarında Bulunan Metinler ile Öğrenci Kompozisyonlarının Okunabilirlik Düzeyleri açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zorbaz, K. Z. (2007); Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Eğitim Kuram ve Uygulama*, 3(1): 87-101.